

El llenguatge

Córrer com un gànguil

8/11/1979

Tot indueix a fer creure que el mot «galgo» del castellà equival, en català, al mot gànguil. I fins i tot hom podia suposar que eren formes relacionades etimològicament, tenint en compte la seva relativa semblança. Efectivament, diversos diccionaris d'equivalències proposen gànguil com a traducció de «galgo» i viceversa. El mateix Diccionari Fabra indica que gànguil, a més d'aplicar-se a una persona molt alta i prima, «es diu també d'un gos llebrer i anàleg». L'expressió córrer com un gànguil, si bé no l'hem trobada recollida a cap repertori, l'hem coneguda molt viva a Barcelona i resulta familiar a diverses persones a qui ho hem preguntat.

Malgrat tot, sembla que, en realitat, «galgo» i gànguil no tenen res a veure, i no hem sabut trobar cap informació que gànguil hagi estat mai usat, ni en la llengua parlada ni pels escriptors, significat «gos llebrer». Ens indiquen els especialistes que el mot «galgo» prové del llatí «gallus» («cans gallicus»), ja que es veu que tenien aquesta procedència de la Gàl·lia els gossos especialitzats, a causa de llur rapidesa en la cursa, en la caça de la llebre, i segons Joan Coromines no existeix cap terme que hi correspongui en l'àmbit del català. En canvi, el mot gànguil, existent també en castellà, és un terme mariner,

d'origen àrab, que designa un art de pescar i una determinada embarcació. És a causa d'alguna analogia o semblança material que gànguil ha passat a designar també una persona alta i prima, cosa que ha originat frases tan usuals i difuses com Llarg i prim com un gànguil o Sembla un gànguil? No ho sabem. El fet que en el Diccionari Alcover-Moll aquest significat s'inclogui en la mateixa entrada dels significats principals sembla indicar que no ens trobem davant de mots diferents amb formes coincidents sinó d'una mateixa forma amb diversos sentits. El cas és, però, que no hi ha cap referència ni citació sobre l'ús de gànguil significat «gos llebrer» i, d'altra banda, veiem que la Gran Enciclopèdia Catalana tampoc no ha recollit aquest ús que constava al Fabra.

Cal descartar, doncs, la suposada correspondència entre «galgo» i gànguil i, si més no, posar en quarantena la seva equivalència, encara que això, és clar, no priva de poder dir Sembla un gànguil o Corre com un gànguil. I, quant al gos, en podem dir, naturalment, un llebrer.

Albert Jané